

Jolive-aalloilla

Työ perusopetuksessa on intensiivistä ja laaja-alaista. Yhteen työpäivään mahtuu paljon erilaisia ja eritasoisia asioita. Arki ja sen moninaiset tilanteet, jotka vaativat reagointia, ovat kuin vuolas virta, joka kuohuu mutkitellen aiempien päätösten muovaamaa uomaa pitkin. Koulun rehtorin tehtävä on kipparoida johtamaansa organisaatiota, koulua, nousu- ja laskuvesissä luotettavasti eteenpäin. Välillä on otettava riskejä, toisinaan on pyrittävä hidastamaan matkavauhtia, jotta alus miehistöineen ei karahtaisi kiville tai eksyisi sumuun.

Vastuuta kantavan johtajan asema ei ole koulussa helppo. Tutukin reitit muuttuvat sääolojen vaihtuessa vaativiksi ja tuntemattomat vesistöt saattavat olla arvaamattomia. Vaikka lait, asetukset ja säädökset viitoittavat merimerkkien tapaan koulun toiminnalle suunnan, ne myös pakottavat joissakin kohdin rehtorin ristiaallokkoon, jossa laineet lyövät korkeina. Määräykset, sopimukset ja perusopetuksen käytettävissä olevat resurssit eivät useinkaan kohtaa niin, että rehtori voisi itsetyytyväisenä todeta johtamansa yksikön täyttävän kaikki hyvään tulokseen kurkottavat tavoitteet.

Joskus odotusten ja todellisuuden törmäyksestä syntyvä jännite kasvaa niin, että navigointi häiriintyy. Käsite oikeasta suunnasta saattaa kadota kokonaan tai ainakin epäily alkaa horjuttaa uskoa matkan etenemiseen. Silloin tulevaisuus alkaa vähitellen näyttää mahdottomalta ongelmalta, voimistuvaa matkapahoinvointia tuottavalta merimatkalta, jonka edessä tekisi mieli joko jäädä ankkuriin paikoilleen tai luovuttaa ja jättää alus yksin ajelehtimaan pyörteiden vietäväksi. Riittämättömyys alkaa viedä voimia ja näkökyky kapeutua.

Jolive-aalloilla oivalsin, että edes hirmumyrskyssä ei ole intuition näkökulmasta mahdottomia ongelmia. On vain kyvyttömyyttä nähdä ratkaisuja. Opin, että viisas ei tuhlaa voimiaan vastustelemalla navakkaa tuulta, vaan uskaltautuu tähyämään tavoitteita ja arvioimaan suuntaa – usein aivan toisesta suunnasta kuin on aluksi ajatellut. Taaksepäin katsominen ei ole ongelmatilanteissa harhaista nostalgiaa tai upottavaa muutosvastarintaa vaan reflektiota, matkaa siihen osaan ihmisyyttämme, jota emme haluaisi kohdata. Mielen pelkokoneiston hiljentäminen, virittäytyminen tehtävään auttaa löytämään lempeästi virtaavan, toivoa luovan olotilan.

Joliven aikana opin, että viisas johtaja kykenee myös haastavina aikoina edistämään sellaista ajattelua ja toimintaa, joka luo mahdollisimman paljon hyvää mahdollisimman monille ja mahdollisimman pitkälle aikavälille. Viisas johtaja tarkastelee tietämättömyyttään uteliaasti, suorastaan innostuneesti uuden oppimisen mahdollisuutena. Viisas osaa esittää kysymyksiä, jotka haastavat omia ajatuksia ja uskomuksia. Viisas antaa tilaa ja aikaa ajattelulle ja arvioi, ovatko tehdyt päätökset riittävän hyviä. Viisastumisprosessit saattavat olla vaikeita, mutta myös kielteiset elämänkokemukset voivat kartuttaa viisautta.

Opin, että hyvässä johtamisessa tarvitaan paitsi oikeudenmukaisuutta myös runsain mitoin myötätuntoa. Myötätunto on pelon ja pakon vastalääke, joka lisää ymmärrystä ja joustavuutta. Myötätunnon ilmapiirissä rohkeus vahvistuu ja kekseliäisyys, innovatiivisuus, lisääntyy. Myötätunnon uudistavassa voimassa motivaatio uusien ratkaisuihin kasvaa, mahdollisuus selvittää koettelemuksista laajenee. Myötätuntoinen johtaja näkee vaivaa löytääkseen jokaiselle organisaationsa jäsenelle mielekkäitä tehtäviä, kuten perheyrityksestään ylpeä omistaja. Myötätunto synnyttää iloa yhteisistä saavutuksista.

Maailman muutosten virta kuljettaa uusille reiteille työelämässä. Ennen kokemattomilla taipaleilla tarkasta havainto- ja erottelukyvystä on hyötyä: Mikä on tärkeää, mistä kannattaa pitää kiinni ja

mistä on syytä päästää irti? Johtajalla on oikeus, suorastaan velvollisuus pysähtyä: ”Mitä minä ajattelen tästä?” Johtajan tehtävänä on etsiä epävakaudesta tasapainoa, rakentaa levottomuuteen turvan taskuja ja luoda rakentavaa vuorovaikutusta. Pessimismin sijaan lämmin sisu alkaa muuttaa kielteistä energiaa myönteiseksi.

Kurssin aikana käsitykseni johtamisesta kirkastui, kuin sää olisi seljennyt. Suorituskeskeinen ajattelutapani alkoi sulaa, tunsin vähitellen rentoutuvani. Pakonomaisen kauhomisen sijaan aloin ikään kuin luottaa veden nosteeseen, jolloin taakkojen siirtely, ajatusten tutkiminen alkoi keventyä. Oppimismatkan aikana aloin hahmottaa, miten suunnitelmista voi luopua ja suuntaa muuttaa silloin, kun uskaltaa käyttää intuitiota sekä ajatella ja tuntea avarasti. Samalla havaitsin, että monet elämänhistoriani asiat nivoutuvat yhteen kokonaisuudeksi tavalla, jota voin arvostaa johtamisessa. Aloin hahmottaa lempeyden, myötätunnon ja herkkyuden merkitystä johtamisessa entistä paremmin.

Kun nykyiset kartat, toimintaa ohjaavat järjestelmät, väistämättä hapertuvat vähitellen, uudelle syntyy tilaa. Miten loistava mahdollisuus osallistua muutokseen! Tulevaisuuden työ on vuorovaikutustyötä. Hyvässä johtamisessa kannustetaan ja rakennetaan tulevaisuutta yhdessä. Kuten satavuotias isoisäni syntymäpäiväpuheessaan sanoi: ”On harhaluulo, että ’Minä tein, minä onnistuin.’ Todellisuus on ’Me teemme, me onnistumme’. Kaikki työ valuu hukkaan, jos ei tee sitä tulevaisuuden vuoksi. Kannustakaa nuoria, tulevaisuus on heidän. Jokainen sukupolvi tekee tästä maailmasta paremman paikan. Nauttikaa elämästä!”